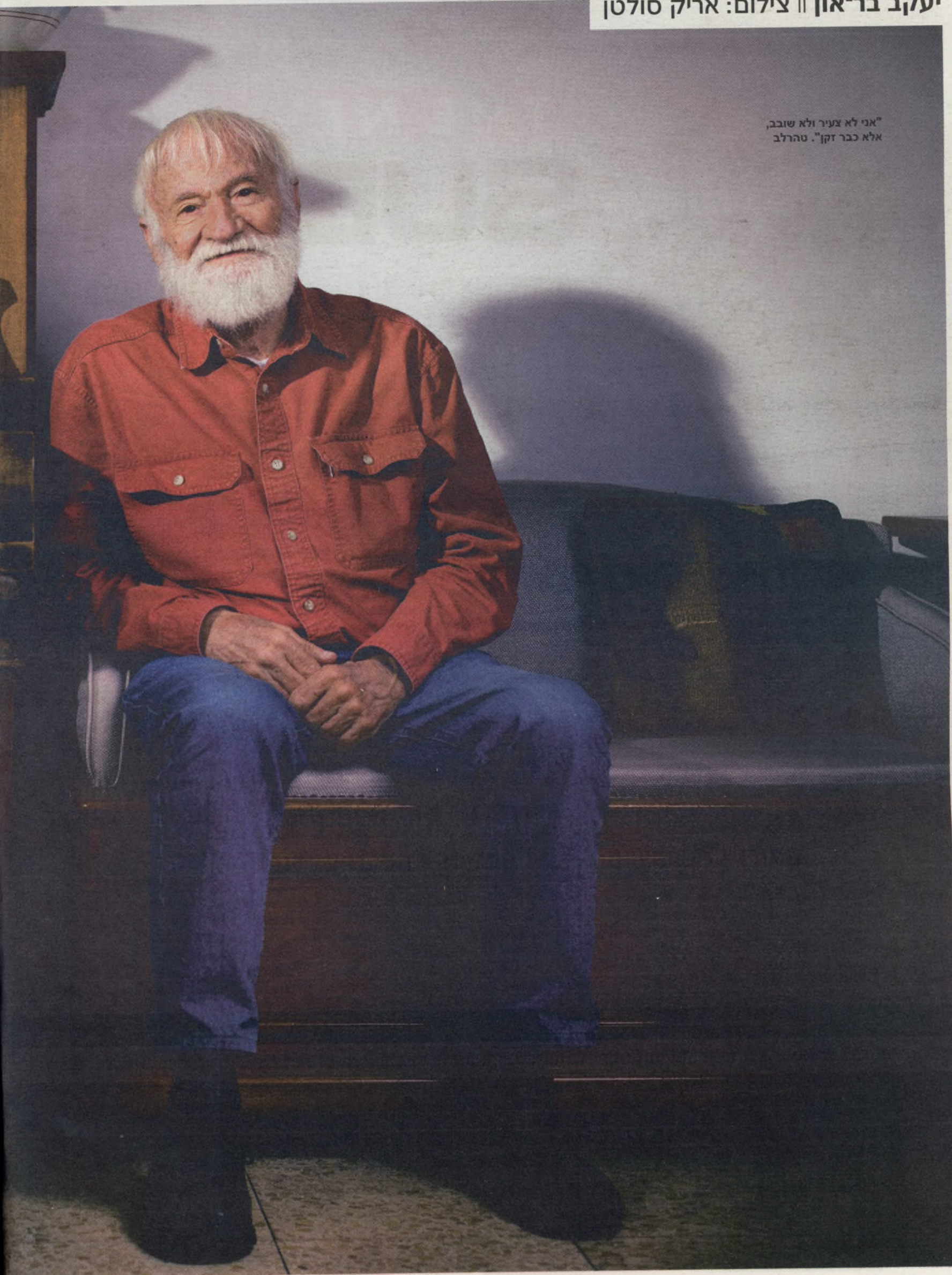
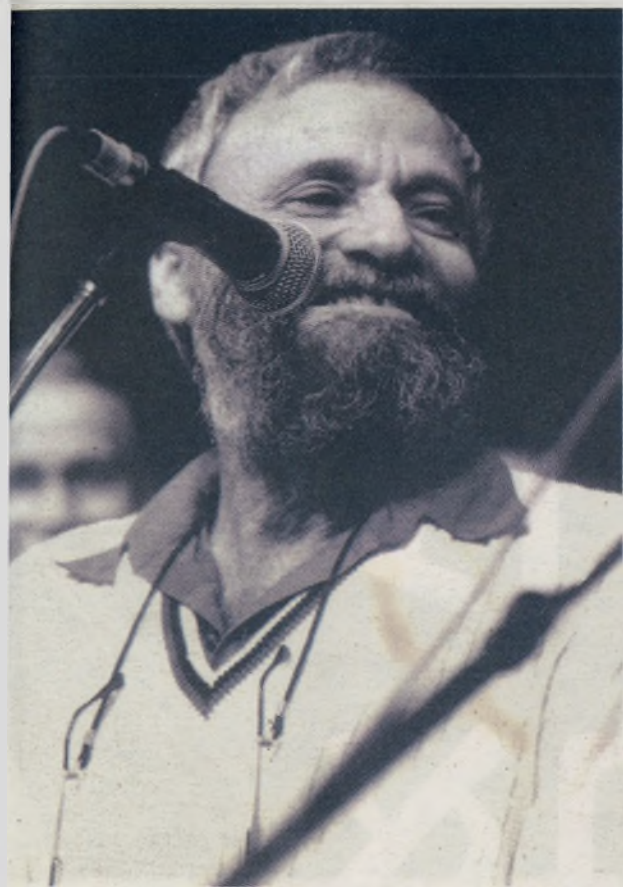

"אני לא צעיר ולא שובב,
אלא כבר זקן". טהרלב

עוד אני פוסע

כבר שנים הוא לא קיבוצניק
וגם הפסיק לכתוב שירים, אבל אי
אפשר להוציא את הקיבוץ מנפשו
של יורם טהרלב, ומילותיו ימשיכו
לשמש כפסקול של ישראל • בגיל
80, כשהוא גר בתל אביב ומתרוצץ
בארץ עם מופע הסטנד-אפ שלו,
מודה הפזמונאי: "נראה לי שאחרי
הכל נשארתי מרדן כפי שהייתי"

"יושב על כיסא גבוה,
מדבר ומאלתר".
טהרלב ב-88'
צילום: גרי אברמוביץ

מרדן מבורגן?
"בוא נגיד שהקיבוצניק אף פעם לא יצא ממני, למרות שכבר לפני 50 שנה יצאתי מהקיבוץ. איך אמר פעם ביאליק? 'אני ביקרתי בהרבה ערים גדולות בעולם, וראיתי גורדי שחקים שראשם בשמיים. אבל אף אחד מהם לא היה גבוה כמו ערימת הזבל של האיכר שגר על ידנו כשהייתי בן 5'. ואילו אני הרבה פעמים מרגיש שהגוף של הילדות מלווה אותי לאורך כל חיי ונותן לי פרופורציה על החיים".

עזר כנגדו

המרדנות של טהרלב היא עד גבול מסוים. מי שכתב משירי האהבה היפים בזמרו העברי הוא גבר של נשים. "אני צריך עזר כנגדי", הוא מעיד על עצמו. "לדעתי, אדם בלי אישה הוא לא אדם שלם, כי הוא זקוק להדרכה של אישה, בפרט אם היא חושבת אחרת".

שלוש פעמים התייצב מתחת לחופה. "מבחינת משדר הפנים אני נשוי, גרוש ואלמן גם יחד", טהרלב מעיר. תחילה נשא לאישה ב-63' את המשוררת גורית זרחי, לאחר שהכירו בלימודיהם באוניברסיטת תל אביב. מנישואיהם יש

"בגיל 50 קיבלתי החלטה קרה להתרכז בכתיבת ספרים ובהופעות. יום אחד אמרתי לעצמי: 'יורם, כתבת כל כך הרבה שירים, מספיק!'. אז נהיה ברור לי שאת השירים הגדולים כבר כתבתי, ואם אוסיף לכתוב זה לא ישנה"

"מוצאים חן בעיני".
סטטיק ובן-אל
צילום: רפי דלויה

כן, כן, 80 מלאו לנער.

עם כל רוח הנעורים השוככה שנושבת משיריו, הפזמונאי יורם טהרלב יגיע לגבורות ברכיעי הקרוב. "אני לא צעיר ולא שובב, אלא כבר זקן", הוא מקבל בנימה מפוכחת את ציון הדרך בחייו. "אני מקבל את הגיל כרע הכרחי, אין מה לעשות. אשתדל להמשיך למצות את היכולות שלי כמעט בכל פעילויותי הישנות".

טהרלב, שזקנו העבות הלבין כליל, לא ייתן לגיל, לדבר ריו, לפתות אותו להוריד ולו במשהו את הרגל מהרושה. בכוונתו להמשיך להתרוצץ ברחבי הארץ עם המופע שופע הקריצות שלו, "קום והתעלף בארץ", על משקל "קום והתהלך בארץ", עם עדכונים מתבקשים לרגל שנת ה-70 למדינה, כשאיתו הזמרת דלית כהנא והקלידן עופר כץ.

"ההופעות האלה גונות לי שמחה ובריאות", אומר טהרלב, מחברם של להיטים כמו "אתה לי ארץ", "גבעת התחמושת", "חשמל בכפות ידיך", "נח" ועוד. "אני מרגיש שהאנשים כמהים לשמוע דברים מהסוג שאני מביא להם ובהם אני משלב הומור עם יהדות, ציונות וארץ ישראל, נור שאים שבדרך כלל לא עולים בהופעות סטנדרט. אני מגיע לכל מקום שמזמינים אותי אליהם, כמו בן מעבר לקו הירוק והמרחקים לא מרתיעים אותי. פיזית, אני לא מתאמץ יותר מדי בהופעות. הרי אני לא נותן בהן קטעי מחול. בסך הכל אני יושב על כיסא גבוה, מדבר ומאלתר".

הבריאות של טהרלב בסדר, הוא אומר. הבנאדם שומר על כושר הן באמצעות הליכות והן באמצעות משחק שחמט ופתרון תשבצי היגיון. "יצר המשחק מלווה אותי כל החיים", הוא מצהיר. זירת ההתמודדות של מי שהיה אלוף הנוער של הקיבוץ המאוחד עברה לאינטרנט, ודרכו הוא מתמודד עם יריבים מסביב לעולם, שאינם יודעים ששותפם למשחק חתום על חלק ניכר מהפסקול של ישראל. "בשבילי לי זה תענוג המעמיד אותי במבחן בלתי פוסק ומאפשר לי חשיבה מחוץ לקופסה כמו בפזמונים שכתבתי", הוא אומר. כשנולד טהרלב בבית החולים של העמק, כתב בהתפעמות אביו, חיים טהרלב, האופה הפייטן של יגור: "אל הנער הזה התפללתי, האל/ ובטרם זרע עוד ברחם/ הקד' שתיו לעמל בשדמות יורעאל/ לעמוס עול עמו עלי שכם". בנו עזב בצעירותו את המשק, עשה סיבוב בערי גוש דן עד שהשתקע למשך שנים רבות בהרצליה, בנוף כפרי שהזכיר את הקיבוץ. בשנים האחרונות, לאחר נישואיו בשלישית, תקע יתר בצנטרוס של הפיילה, בכיכר המדינה בתל אביב.

זה מה שציפה ממך אביך?

"מה שאבי ציפה, הוא ציפה. אני חי כיום כהתאם לגיל שלי בבניין במרכז העיר. יורד כמה מדרגות מהבית ומתחיל את היום בקריאת עיתונים בבית הקפה הסמוך. ככה מתאים לי כעת, אם כי אני לא נהנה מכל ההיצע התרבותי שיש בתל אביב, הגם שקל להגיע לסרטים ולהצגות".

התברגנת בשלב מתקדם בחיך?

"ממש לא התברגנתי, בוודאי לא באורחות חיי ואני מקו וזה שגם לא כמחשבותי. נראה לי שאחרי הכל נשארתי מרדן כפי שהייתי, אם כי לא יותר מדי".

מרדן נגד מי, נגד מה?

"מרדן ביצירה שלי, שבה אני מחפש כל פעם נתיבים חדשים ולא קופא על שמרי, דבר שמביא לכך שאף פעם אי אפשר לדעת מה תהיה היצירה הבאה שלי ולא יזהו סוג של חומר אכנס, כפי שכפזמונים תמיד השתדלתי למצוא כיוון חדש".

הוא סב לשכעה נכדים וסבא רבא לנינה, העונה לשם נינה. "נכדים זה אושר גדול", מצהיר טהרלב וסבור שאולי יש בכך משום פיצוי על שאביו, אשר נפטר בדמי ימיו, בגיל 49, לא נהנה מנכדים. "יונתן, הנכד הבכור שלי, שהוא קול-נוען, לקח את נינה, בתו, לבקר ביגור. שם הייתה להם חוויה כשהם פגשו את הגננת שלי, בת ה-106. שגננת תפגוש נינה של תלמיד שלה, זה משהו שלא היה".

"כל הנכדים שלי מפתיעים ביצירתיות שלהם", מתברך טהרלב הסב. אחת מהם, קמה ורדי, היא זמרת שהתמודדה ב"אקס פקטור", וסבה הגאה, שאיננו חסיד גדול של תוכניות הריאליטי המוזיקליות, אף ליווה אותה לתוכנית. שם התכבד שלמשורר הידוע כמאהב המובהק של ארץ ישראל יש נכדה הכותבת, שרה ומקליטה באנגלית.

"קשה לי שהנכדה שלי, שכותבת מאוד יפה, עושה זאת באנגלית. אני מקווה שזה יעבור לה. כמה שירים שכתבה בעברית מרגשים מאוד. כשהיא התארחת במופע שלי היא שרה בעברית וזה היה מוצלח".

אם בכתביה עסקינן, נציפת כותב באייפון שלך. "בוודאי. שני הספרים האחרונים שלי, 'שמחת תורה' ו'על פרקי אבות', נכתבו כך בבית קפה, כשבשלב הבא אני שולח אותם למחשב הביתי שלי, שהוא מחשב נייד. אולי הצלתי בכך כמה יערות".

התרבותניק של המשק

ספרים היו תמיד נשמת אפו בקיבוץ שבו גדל, למרגלות ההר הירוק תמיד, הוא הכרמל. "בקיבוץ גדלתי כילד טבע", הוא נזכר. "הכרתי אינסוף צמחים ובעלי חיים, כולל חיות טרף. ויהייתי את קולות התנשמת. תפסתי כמו ידי צפרדעים, צבים, זיקיות, לטאות וקיפודים, גם דגתי דגים בקישון".

בספרו "משק יגור טיוטה", כתב טהרלב: "חנה סנש טיפה לה בי כשהייתי תינוק/ דוד שמענוביץ שאל לשמי כשהייתי בגן/ ברטנוב הזקן צבט את לחיי בכיתה א' אשר ברש צלע איתי בדרך לכפר חסידים/ יצחק שדה עבר על ידי במכני סיים קצרים". האומנם?

"הכל היה אמת לאמתה", הוא מוכן לחתום. "חנה סנש נשלחה מהקיבוץ שלה, שדות ים, לעבוד ביגור. כפי שסופר לי, היא הייתה המטפלת שלי, מה שכמובן אני עצמי לא זוכר. כתרבותניק של המשק, אבא שלי אירח אצלנו אומנים שהופיעו בחדר האוכל, כולל הסופר אשר כרש, שאכן טייל איתנו בצליעה עד כפר חסידים. ויצחק שדה, שקראו לו

"יש לי דעות על כל מה שקורה, אבל אין לי חשק לצאת למלחמה עליהן. אני לא חושב שדעתו של אומן יותר חשובה מדעתו של נהג מונית. השליחות שלי היא לא פוליטית, מה גם שיש לי ספק ביכולתם של שירים לשנות דברים"

"כתבתי מעט שירי מחאה. אף פעם לא השקעתי בכך אנרגיה יצירתית. כאן אין הרבה מה לחדש. כמעט כל מה שקורה, כבר קרה. אני מעדיף להשקיע את הזמן שלי בדברים שאני יכול לתרום להם"

"קשה לי שהנכדה שלי כותבת באנגלית. אני מקווה שזה יעבור לה". קמה ורדי צילום: אופל פרץ

'הזקן', למרות שלא היה עדיין זקן, חי כאותן שנים ביגור. בקיבוץ החל הרומן שלו עם המוזיקה ברגל שמאל. "יהודה שרת, אז שרתוק, מלחין 'זאולי', היה המורה למר זיקה שלנו", מעיד טהרלב. "הוא היה איש קשה וקפדן, שסילק אותי מהמקהלה ולא שיתף אותי בשיעורי החלילית. לפחות מכל הנזיפות שנוף כי בכיתה, למדתי ממנו עברית שאין כמותה".

כשחזר למשק משירותו הצבאי ככתב "במחנה", לא ידעו מה לעשות עם התבשיט. "לא הייתי חקלאי מבוקש", הוא מודה. "התנסיתי בעבודות חקלאיות שונות, בהן רפתן, לולן, כוורן, כוצר ענבים, מוסק זיתים ומעמס חכילות חציר - ולא הצטיינתי בכלום. אז נהייתי עורך 'במחנה גדנ"ע' ו'במחנה נח"ל' ובהמשך - עורך בהוצאת משרד הביטחון". כוונתיק בעצמו, אני מבקש את ההיחסותו של טהרלב למצוקת האומנים הוותיקים, נושא שעלה לכותרות. "צריך לראות כולם, גם לנגרים ולבעלי מקצוע ותיקים אחרים, לא רק לאומנים ותיקים", הוא מביע את דעתו. "אני לא רואה סיבה להפריד אומנים מבעלי מקצועות פחות זוהרים. מי שמחפש צדק חברתי, כנראה לא מתכוון לאומנים ותיקים אלא לכולם".

כשחברך ושותפך ללא מעט שירים, נחציה היימן, נקלע למצוקה, היכן היית?

"ברור שלא יכולתי לעמוד מנגד ועזרתי לו. היה קשה לראות את זה. לא הייתי רוצה להיות חורץ דין, אבל דווקא במקרה של יוצר כמו נחציה נראה לי שהיה מקום לכך שאקו"ם, גוף הפועל למען זכויות היוצרים, יסייע לו. אני מקווה שכך אכן היה".

ובאשר להפגנות נגד שחיתות? "אני לא משתתף בהפגנות, אבל השחיתות במדינה, במיוחד בצמרת, מפתיעה אותי בהיקף שלה והיא מקוממת ומרגיזה אותי. התופעות האלה אינן חדשות ומלוות אותנו לאורך כל ההיסטוריה".

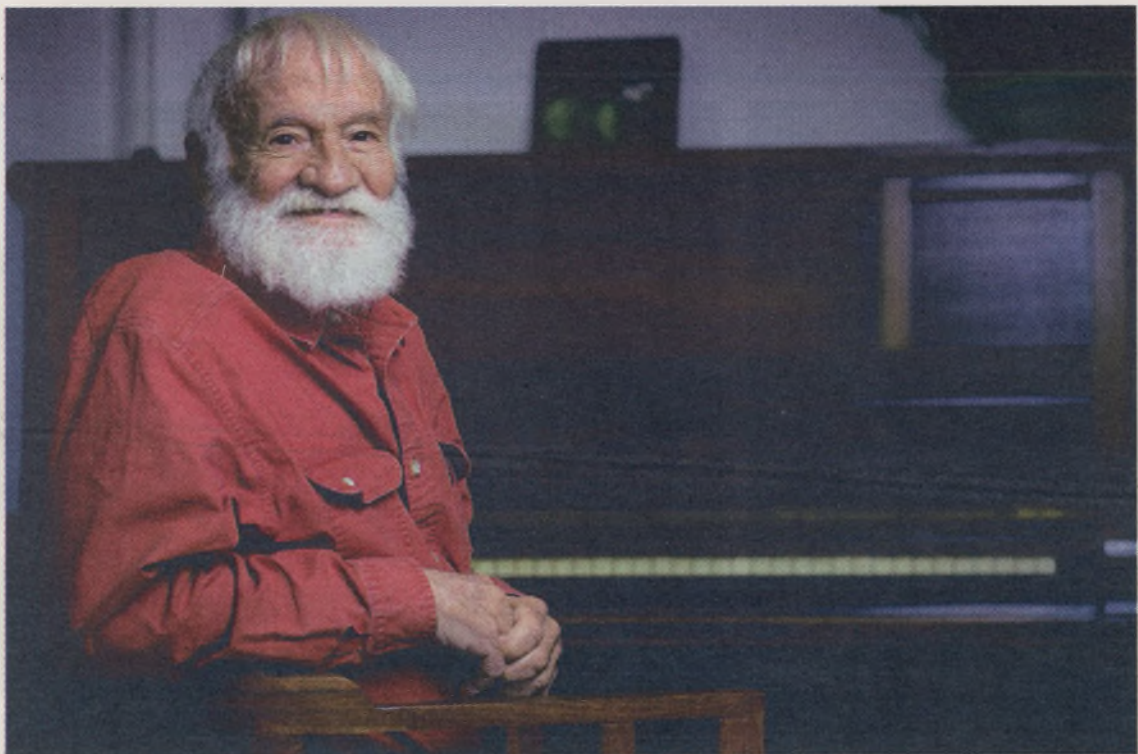
המחאה לא הכי נוכחת ביצירה שלך? "אתה צודק. כתבתי מעט שירי מחאה. אף פעם לא השקעתי בכך אנרגיה יצירתית, גם לא בקנטרנות או בשנאה. כאן אין הרבה מה לחדש. כמעט כל מה שקורה, כבר קרה. אני מעדיף להשקיע את יצירתי ואת הזמן שלי בדברים שאני יכול לתרום להם תרומה שאחרים לא תורמים".

נהייתי שחקן

הוא נזהר תמיד מלהיגרר לאמירות פוליטיות. "יש לי דעות משלי על כל מה שקורה, אבל אין לי חשק לצאת למלחמה עליהן", טהרלב מספר בנימה החלטית. "אני לא חושב שדעתו של אומן יותר חשובה מדעתו של נהג מר-נית. השליחות שלי בעולם היא בפירוש לא פוליטית, מה גם שיש לי ספק ביכולתם של שירים לשנות דברים".

שנים רבות התבטאה שליחותו של טהרלב בשירים שכתב ונהיו הפסקול של הארץ ובבואה של נופיה. הוא הרבה לכתוב לפסטיבלים וללהקות צבאיות, אך עם הזמן הת-עייף מכך. כבר ב-81, שנה לפני ש"הורה" שלו בהלחנתו ובביצועו של אבי טולדנו, כמעט זכה באירוויזיון, ושנים אחדות לפני להיטיו הגדולים "קום והתהלך בארץ" (בלחנו של יאיר קלינגר) ו"עוד לא תמו כל פלאיך" (בלחנו של רמי קלינשטיין), אמר לי במפתיע בראיון: "כתבת פזמונים

המשך בעמ' 60

"הומור הוא הירושה העיקרית מאבא". טהרלב צילום: אריק סולטן

המשך מעמ' 33

כבר לא מרתקת אותי כפי שריתקה אותי בהתחלה. יותר מעניין אותי להקריא חומר שלי לפני ציבור, עם מגע ישיר עם הקהל שאני אוהב ולכתוב ספרים.

"נהייתי סטנדרט קומדי", סיפר בראיון כעבור עשור, ב'91. "עם הזמן אני נהיה יותר ויותר שחקן ואוהב את זה ואת ההרגשה הנהדרת, כשאפשר לגרום לקהל לבכות ולצחוק בהפרש של כמה שניות באמצעות כמה מילים בלבד. פחד כמה? אני לא מכיר דבר כזה, אלא אם כן אני לקראת מופע חדש ואז יש תחושה של הליכה אל הבלתי נודע".

טהרלב אף פעם לא יצא מגדרו נוכח התופעה ההולכת ומתרחבת של זמרים הכותבים לעצמם את שיריהם, מילים ומנגינה. "מבחינת הטכניקה של הכתיבה הדור הולך ופוחת", הלין בראיון ההוא. "הם שוברים משקלים ולא מקפידים על חריזה טובה ומנפצים מסגרות לפני שהם מכירים אותן. כסופו של דבר האוזן של הקהל תקבע מה יישאר ומה ייעלם".

כבר בגיל 50 חדל כמעט כליל לפזמן, מה שעד היום מעורר תמיהה. "תמה העונה/תמו נעורית", כתב בשיר "כפ"רם ליד השוקת". "כשהרגשתי שאולי אני לא שייך יותר לתחום הזה, החלטתי בהחלטה קרה 'לעשות פוס' ולהתרכז בכתיבת ספרים ובהופעות", הוא מספר. "יום אחד אמרתי לעצמי: 'יורם, כתבת כל כך הרבה שירים, מספיק!'. אז נהיה ברור לי שאת השירים הגדולים שלי כבר כתבתי ואם אוסיף לכתוב, זה כבר לא ישנה".

טהרלב, "גרופי של ספרות המחשבה היהודית" כדי בריו, המציא את עצמו מחדש כמחבר ספרים בנושאים יהודיים. בראשית שנות ה-90 הוציא את "טסהר לכנו", ספר סאטירי שבו הגיש בעיצוב של דפי גמרא פירושים על ענייני מוסר בימינו, על בסיס ספר מוסר יהודי מהמאה ה-17. אגב, אותו ספר הסב לו זימון לכר"ץ של העדה החרדית, במאה שערים, שם הצטווה (לשווא) כטקס מסתורי לשרוף את כל עותקי ספרו.

בשבחי העברית הנרמסת

ובמעבר חד, כשאני שואל אם תופעות כמו עומר אדם ועדן בן-זקן מדברות אלי, עונה טהרלב: "האמת היא שקשה לי לעקוב אחר זמרים חדשים; אני בקושי עוקב אחר הישגים. רבים שאני שומע, אני לא מכיר אותם. אני יודע שיש זמר כזה, עומר אדם, אבל לא מכיר אפילו שיר אחד שלו. לעומת זאת, את השירים של סטטיק ובן-אל אני מכיר. הם מוצאים חן בעיני".

עם הטורדו בוס?

"לא התכוונתי לתכנים של השירים, אלא לכיף שהם מביאים בתלושות שלהם ובשמחה שבהם הם מופיעים. בכך הם ממלאים שליחות נהדרת".

נניח שהם עושים שמח, אבל זאת התרבות שלנו?

"הם כרגע הפופולריים ביותר, אבל לא מייצגים את כל התרבות. החלק שלהם, בתור זמרים צעירים שבאים לעשות כיף לקהל, זה מה שמוצא חן בעיני".

והעברית הנרמסת בראש חוצות?

"אומנם העברית נרמסת ואנשים מדברים בשגיאות, אבל יש ביטויים יפים, הנוצרים בשפת הריכוך ולא על ידי האקדמיה ללשון העברית והם ממש מדליקים אותי. למשל, הבת

שלי מטלפנת ואומרת: 'הילדים התעוררו והם שפוכים'. זה נהדר. מאוד ציורי. מאוד רענן. אני עוקב יותר מאשר מבקר. לו הייתי רוצה לבקר כל דבר, לא היה לי זמן לעשות את הדברים שלי.

"זה דרכו של עולם, שיש ביקורת. אבא שלי מאוד לא אהב את השירים ששמע בעוד שאני אהבתי אותם. אולי לא תאמין, אבל הוא שנה את להקת הצ'יזבטרון, כאשר לעומתו ממש אהבתי את השירים שלה מאוד. אולי ביני לביני הנכדים שלי, כשהם שומעים מוזיקה, יש אותו הברל. ואם נחזור לעברית, יש שגיאות שמקוממות אותי, אבל אני לא מעיר עליהן וזה עובר לי ליד האוזן. כך לדוגמה מישור כותב אלי במייל: 'לא ידעתי שגם את השיר הזה רשמת. שאתקן לו שירים לא רשמים? לא!'. "

בטאבו של השפה חתום טהרלב על לא מעט הברקות לשוניות, אך בדרכו הקלילה והעמוקה גם יחד שפת הדיבור שלו איננה הדוקה מדי ומתפלגות לו בה פה ושם שגיאות. "מחז"ל אפשר ללמוד שכאשר אתה מדבר, אתה צריך שיש מע הזולת את דבריך ולא משהו אחר", הוא מבהיר. "כשא-תה כותב שיר לשירה, זה אחרת מאשר כשאתה כותב שיר לספר והוא לקריאה".

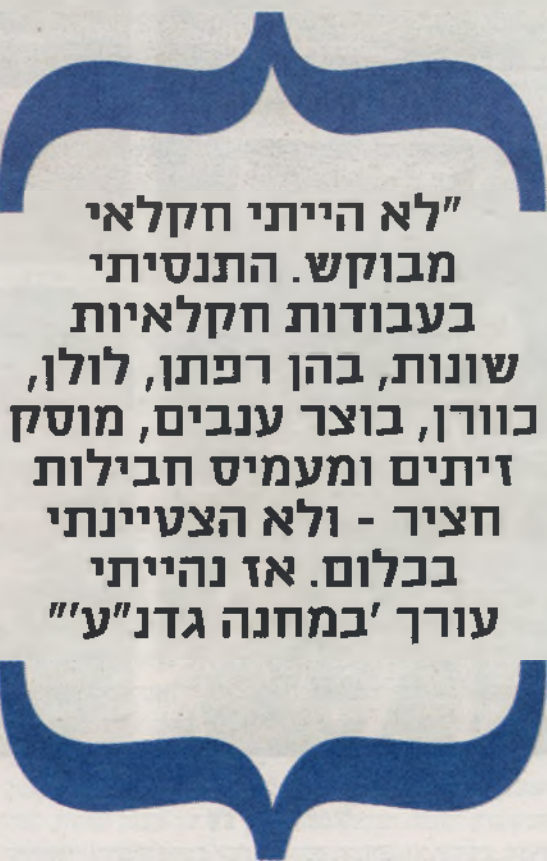
הוא מכיר דוגמה כיצד אי אפשר בריכוך לרדת לכל הד-קניות: "הדבר קרה ביום של קרה. אדם כזה בור בחצר ביתו וקרע את שרוך נעלו. הוא כרע על ברכיו לתקן את השרוך וקרא למכרה: 'תראי מה קרה'. אמרה המכרה, שמה שקרה זה הרע במיעוטו, כולה שרוך אשכרה".

אי אפשר להיפרד מטהרלב בלי השאלה הנצחית מתי יזכה הוא, גדול הפזמונאים החיים בימינו, בפרס ישראל. כנראה, זה נמאס לו. "בוא, נעזוב את זה, קיבלו אחרים", הוא מגיב תחילה ואז מתעשת ומתייחס לשאלה: "אבל לא כל אלה שקיבלו היה מגיע להם, והסיבות להענקת הפרס לא תמיד אומנותיות".

אתה מצפה לפרס?

"לא, ממש לא. למקצוע שאני עוסק בו יש הכרה ציבורית ורבים מאוד מכירים את היצירה שלי. שנים לאחר שכתבתי את השירים, אני מקבל את התודה ואת האהבה של האנשים, גם את ההערכה שלהם. זה הפרס האמיתי שלי. אני לא כמו איזה פרופסור לפיזיקה או לכימיה, העושה את עבודתו במחשכים ופתאום הוא נחשף לציבור עם זכייתו בפרס. אם יחליטו להעניק לי את פרס ישראל, בכיף אקבל אותו ואם לא, לא קרה שום דבר".

אם תרצו, אין כמו המשפט הבא כדי לאפיין את יורם טהרלב. "חוז' מכישרון הכתיבה, ההומור הוא הירושה העיקרית שהוריש לי אבא", הוא מציין. "בעיני, הסתכלות הומוריסטית על כל מה שמסביב זוהי מתת אל". ♦

"לא הייתי חקלאי מבוקש. התנסיתי בעבודות חקלאיות שונות, בהן רפת, לול, כוורן, בוצר ענבים, מוסק זיתים ומעמיס חבילות חציר - ולא הצטיינתי בכלום. אז נהייתי עורך 'במחנה גדנ"ע'"

"לא יכולתי לעמוד מנגד". היימן צילום: יהונתן שאול